

MOWA NIENAWIŚCI A MOWA/ JĘZYK NIERÓWNOŚCI

Scenariusze ćwiczeń pomocniczych do kursu NIENAWIŚĆ JESTEM PRZECIW

– Dominika Cieślikowska

Jak wiecie z dotychczasowych modułów kursu NIENAWIŚĆ JESTEM PRZECIW mowa nienawiści to ***wszelkie formy wypowiedzi, które podlegają, szerzą, promują lub usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy nienawiści opartej na nietolerancji, w tym nietolerancję wyrażoną przez agresywny nacjonalizm, etnocentryzm, dyskryminację oraz wrogość wobec mniejszości, imigrantów i osób o pochodzeniu imigranckim (definicja Rady Europy, moduł 2, ekran 2).***

Zapoznaliście się z wieloma jej przykładami; znaleźliście także jej przykłady w swoim otoczeniu, z badań przeprowadzonych w wielu ze szkół i środowisk, z którymi jesteście związani wynika, że problem jest rozpoznawalny. Zarówno Wy, jak i większość ludzi wypełniających Wasze ankiety, wie, czuje, ma wrażenie, że niektóre z napisów na murach budynków, hejty w Internecie czy wypowiedzi niektórych osób publicznych są przykładami mowy nienawiści. Hasła te w sposób dość otwarty nawołują lub szerzą nienawiść, wrogość, zły stosunek do poszczególnych grup społecznych. Wiele z nich nosi znamiona przestępstwa i większość osób, gdy pytana o zdanie, nie zgadza na ich szerzenie, używanie.

Ale nasz język (mowa) także w bardziej subtelny, mniej zauważalny sposób może budować nierówne, dyskryminujące relacje społeczne. Uczyliście się, że podłożem mowy nienawiści są stereotypy i uprzedzenia. A te w języku są wszechobecne, znacznie mocniej zakorzenione niż mowa nienawiści. Na te subtelne acz istotne przejawy dyskryminacji w języku wiele osób nie zwraca uwagi. W ćwiczeniach, które prezentujemy w tym materiale chcemy skupić Waszą uwagę na języku, jako nośniku stereotypów i uprzedzeń, często nieuświadomianych,

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

znacznie mniej oczywistych niż mowa nienawiści, przyczyniających się jednak do budowania nieprawdziwych obrazów poszczególnych grup (szczególnie mniejszościowych), utwierdzających różnice społeczne, wzajemną wrogość, złe nastawienia względem siebie.

Zadanie 1: Analiza języka, powszechnych zwrotów i powiedzeń z antydyskryminacyjnej perspektywy.

Czy pamiętacie czym są stereotypy i uprzedzenia?

W Waszym kursie podano Wam jedną z definicji: *stereotypy są uogólnionymi opiniami i przekonaniami, które dotyczą różnych grup społecznych. W języku stereotypy wyrażamy zazwyczaj poprzez krótkie sformułowania, banalne opisy, które odnoszą się do prostych skojarzeń (moduł 3, ekran 4).*

Przed Wami seria zdań, które są w powszechnym użyciu – były zasłyszane w codziennych rozmowach prywatnych i zawodowych, w mediach, w raportach naukowych, na oficjalnych spotkaniach itp. To autentyczne wypowiedzi zaczerpnięte z języka polskiego i rozmów Polek i Polaków. Wszystkie one na różne sposoby, w mniej lub bardziej oczywisty sposób, wspierają stereotypy, a czasem i uprzedzenia wobec poszczególnych grup społecznych. To zdania z antydyskryminacyjnej perspektywy nierównościowe.

Przeanalizujcie poniższe zdania. I odpowiedzcie na poszczególne pytania do tych zdań. Po każdym zdaniu zostawiamy Wam miejsce na notatki.

Wyjechaliśmy na dwa tygodnie do Turcji na wakacje. Powrót do cywilizacji był ciężki.

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Jaki przekaz o Turcji jest ukryty w tym zdaniu? Co autor(ka) miał(a) na myśli mówiąc o cywilizacji, jakie miejsce określała jako cywilizację?

To zdjęcie przedstawia głodujące dzieci z trzeciego świata.

Jakie miejsce na świecie jest tu określone „trzecim światem”? Skąd pochodzi określenie „trzeci świat”? Co jest punktem odniesienia dla „trzeciego świata”? I jaki obraz „trzeciego świata” i dzieci buduje to zdanie?

Nie ma oficjalnych statystyk, ilu nielegalnych cudzoziemców mieszka w Polsce.

Czy któreś z określeń w tym zdaniu są dla Was nierównościowe, dyskryminujące? Jaka grupa tu jest przedstawiona? Co mówią o niej użyte określenia? W jakim świetle stawia to cudzoziemców?

Na Bliskim Wschodzie zdarzają się ataki terrorystyczne.

Jaki wizerunek Bliskiego Wschodu kreuje to zdanie? Jak to wpływa na wizerunek mieszkańców i mieszanek tego regionu świata? Czy coś Was razi w samym określeniu Bliski Wschód? Jakie konsekwencje dla przekonań o tamtym regionie świata ma powielanie tego typu zdań?

Mój chrześniak wycygał ode mnie ten stary aparat.

Co oznacza tu słowo wycygać? Jakie przekonanie o Cyganach (Romach) jest ukryte w tym zdaniu? Jakie konsekwencje takich wypowiedzi i kreowanego w nich wizerunku Romów są z używania tego typu określeń?

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

W Polsce, przez nasilone migracje, rośnie liczba małżeństw mieszanych?

Małżeństwa mieszane w tym zdaniu to jakie? O kim mowa? Jakie skojarzenia macie z tym określeniem? Co o takich małżeństwach można myśleć, jak nasuną się różne automatyczne skojarzenia co do takich małżeństw?

Od czasu do czasu zawozimy dzieci do dziadków na weekend.

U kogo dzieci w niektóre weekendy spędzają czas? Kto się nimi zajmuje? Z jaką intencją zostało użyte tu określenie „dziadkowie”? O kim ono nie wspomina?

Na studniówkę zaprosiliśmy wszystkich nauczycieli z żonami, a nauczycielki z mężami.

Jakie jest domniemanie o nauczycielach i nauczycielkach w tym zdaniu? Jaki jest im przypisany stan cywilny, sytuacja rodzinna? Jaka jest domyślna ich orientacja psychoseksualna?

Na zebraniu z dyrekcją podkreślano rolę ojców pomagających w wychowywaniu dzieci.

Jaką rolę w wychowaniu przypisuje się tu wspomnianym w zdaniu ojcom, a jaką matkom, o których nie ma tu mowy? Jaki obraz ojca i matki kreuje to zdanie? Jakie role przypisuje kobietom i mężczyznom? Jakie to może mieć konsekwencje dla życia rodzinnego i zawodowego obu grup?

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Dwieście dziewcząt i dziesięciu chłopców wzięło udział w zawodach sportowych z okazji Dnia Szkoły.

Jaką formę gramatyczną czasownika zastosowano w tym zdaniu? Do kogo ona się odnosiła? Dlaczego? Jak to się ma do realiów i udziału grup płciowych w zawodach sportowych?

Porcja wegetariańska czy normalna?

O jakich dwóch grupach ludzi jest mowa w tym zdaniu? Na kogo dzieli się świat według autor(ki) tego zdania? Co możemy powiedzieć o jednej i drugiej z tych grup?

Starzy ludzie potrafią wyglądać stosunkowo dobrze, jak na swój wiek.

To zdanie mówi o ludziach starych i ... - kim jeszcze? Jaki wizerunek ludzi starszych kreuje to zdanie?

Ludzie o odmiennej orientacji są w Polsce dyskryminowani.

O kim jest to zdanie? Jaką drugą grupę miał w domyśle autor(ka) tego zdania? Jaki jest wydźwięk tego zdania, co mówi nam o opisywanej grupie?

Widziałas ten jej nowy wieśniacki sweterek?

Co oznacza tutaj słowo „wieśniacki”? Jaki ukryty przekaz o wsi mieści się w tej wypowiedzi nie związanej przecież ze wsią? Jaki to ma wpływ na postrzeganie ludzi ze wsi, mniejszych miast? Jakie konsekwencje dla ludzi ze wsi i mniejszych miast?

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Rośnie w Polsce liczba rodzin niepełnych. Statystycznie przeważają samotne matki, wychowujące dzieci z rozbitych rodzin.

Jak odbieracie określenie rodziny niepełne – jaki obraz rodziny macie przed oczami gdy czytacie to zdanie? Co sądzicie o określeniu „samotne matki”? A „rozbite rodziny”? Czy te określenia uważacie za właściwe, słuszne, oddające obraz sytuacji rodzin, w których dwoje rodziców mieszka oddzielnie z bardzo różnych powodów (z konieczności, z własnego wyboru i innych) lub jednego z rodziców nie ma (nigdy nie było, zginął, umarł itp.)?

Ponad 500 milionów ludzi na świecie cierpi z powodu różnego rodzaju niepełnosprawności.

W jakim świetle przedstawione są w tym zdaniu osoby z niepełnosprawnościami? Jak można sobie wyobrazić, że żyją te osoby? Jak to się ma do autentycznych realiów ich życia?

On nie widzi, ale normalnie sobie ze wszystkim radzi.

Jaki wizerunek osoby niewidzącej kreuje to zdanie? Do kogo jest porównywana ta osoba? Jak wypada na jej tle? Jak to się ma do realiów życia osób niewidzących?

Ślepego o drogę nie pytaj.

Jaki wizerunek osoby niewidzącej kreuje to zdanie? Co mówi to zdanie o umiejętnościach życiowych tej osoby, takich chociażby jak orientacja w przestrzeni? Jak to się ma do realiów życia osób niewidzących?

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Zadanie 2: Odpowiedzcie na kilka pytań o Wasze pierwsze wrażenia i wnioski:

Jak Wam się odpowiadało na te pytania? Które ze zdań były łatwiejsze, a które trudniejsze? Dlaczego tak było, że niektóre zdania były łatwe do „rozszyfrowania”, a niektóre trudniejsze? Czy pozostały jakieś zdania, które nadal są dla Was zagadką? Nie wiecie czemu trafiły do puli zdań nierównościowych? Jakie to zdania? Porozmawiajcie o nich z innymi osobami, możecie wykorzystać forum kursu, napisać od mentorów.

Zadanie 3: Zastanówcie się nad językiem i jego funkcjami, także w kontekście seksizmu, rasizmu, etnocentryzmu, heteronormy itp.. Odpowiedzcie na pytanie czy jest/ jaki jest związek przytoczonych zdań z mową nienawiści.

Co możecie powiedzieć o języku polskim odnosząc się do przykładów podanych powyżej? Jakie macie obserwacje, wnioski, refleksje? Spróbujcie napisać definicję języka nierównościowego (np. seksistowskiego, rasistowskiego, heteronormatywnego, zawierającego ageizm lub ableizm – z tymi określeniami spotkaliście się w module 3 kursu – w razie czego wróćcie do nich). Zastanówcie się jak on działa/ jakie są jego konsekwencje. Porównajcie swoje spostrzeżenia z informacjami o języku z podręcznika o edukacji antydyskryminacyjnej, który znajdziecie w Internecie:

EDUKACJA ANTYDYSKRYMINACYJNA. PODRĘCZNIK TRENERSKI. 2010. Maja Branka, Dominika Cieślukowska (red.), Kraków: Stowarzyszenie Willa Decjusza.

Do pobrania m.in., z: <http://rownosc.info/rownosc.php/main/show/attachment/31>

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Rozdział o języku to strony 93 – 107. Szczególnie przeczytajcie podsumowanie strona 106 i 107.

Zadanie 4: Poczytajcie o języku nierównościowym w Internecie lub w rekomendowanych przez nas publikacjach (patrz koniec materiału edukacyjnego – polecane lektury).

Zadanie 5: Przeróbcie każde ze zdań na równościowy i/ lub neutralny język (co oznacza język równościowy przeczytajcie w podręczniku „Edukacja antydyskryminacyjna”, str. 107).

Niech każde z nich zostanie sformułowane w taki sposób by nie stygmatyzowało żadnej z grup, by odnosiło się do grup z takim samym stosunkiem, by nie utwierdzało i napędzało stereotypowych sformułowań i uprzedzeń wobec konkretnych grup.

Zadanie 6: Zanalizujcie teraz Wasze wypowiedzi.

Porozmawiajcie z kolegami i koleżankami nad Waszym językiem. Gdzie w swoich wypowiedziach znajdujecie nierównościowe slogany, hasła, elementy. Przez najbliższy tydzień przyglądajcie się uważnie, słuchajcie siebie samych i swojego otoczenia oraz notujcie przykłady.

Powróćcie też do swoich sprawozdań wysyłanych w ramach kursu, ankiet badawczych i sprawdźcie jakiego języka używaliście/ używałyście. Czy trafiły się Wam określenia dyskryminujące, stygmatyzujące, nierównościowe? Jeśli tak to poprawcie je/ przeróbcie na język równościowy lub neutralny. Jeśli chcecie i zdążycie poproście Waszych mentorów o informacje zwrotne, uwagi do warstwy językowej Waszych sprawozdań.

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Nie obrażajcie się i nie zapierajcie, że w Waszych sprawozdaniach nie ma tego typu przykładów. Najprawdopodobniej są. Każdy(a) z nas wpada w pułapkę automatyzmów językowych.

Zadanie 7: Analiza przysłów i powiedzeń.

Jeśli temat Was zainteresował i macie w sobie żyłkę detektywistyczną to możecie podążyć temat. Poniżej znajdziecie kilka przykładów przysłów, które są chyba całkiem dobrze znane i powszechne w języku polskim. To w pewnym sensie nasze dziedzictwo kulturowe – choć czasem trochę niechlubne.

Czy znacie takie przysłowia czy powiedzenia jak:

„Sto lat za Murzynami”

„Kali mieć, Kali być”

„ Ciemno jak w d... u Murzyna”

„Co ślepemu po oczach”

„Baba z wozu, koniom lżej”

„Gdzie diabeł nie może tak babę pośle”

„męska decyzja”

„płacze jak baba”

„baba z jajami”

i tak dalej, i tym podobne.

Jak te przysłowia się mają do rasizmu, do seksizmu, do ableizmu. Jak przedstawiają Afrykańczyków, osoby niewidzące, kobiety...

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Podajcie inne znane Wam przykłady polskich przysłów, które także można niechlubnie zaliczyć do tradycji nierównościowej, wyższościowej względem jakich grup społecznych (jakich grup)?

Zadanie 8: Porównajcie opinie / różne punkty widzenia na temat określonych grup narodowych, etnicznych, kulturowych.

Często przy tym temacie padają pytania jak zatem mówić, na ile trzymać się tradycji, zasad języka polskiego a na ile je zmieniać. Ile osób tyle opinii. Warto pamiętać, że za każdą opinią stoi historia danej osoby – kim ona jest, skąd pochodzi, jakie ma poglądy, perspektywę, doświadczenie, wykształcenie... ale też czy należy do grupy większościowej (ustalającej zazwyczaj normy, też językowe, względem ogółu społeczeństwa) czy mniejszościowej.

Przeczytajcie:

- wstęp publikacji przedstawicieli mniejszości afrykańskiej w Polsce oraz fragmenty/rozdziały, które Was zainteresują:

<http://rownosc.info/rownosc.php/main/show/attachment/759>

- wywiad z Margaret Ohia, dwukulturową, polsko – nigeryjską badaczką zajmującą się naukowo przejawami rasizmu w języku polskim (oraz możecie też zerknąć na wypowiedzi na forum pod artykułem):

http://wyborcza.pl/magazyn/1,134696,14805929,Uwiera_mnie_Murzynek_Bambo.html

(wiele artykułów i wątków dotyczących tego tematu i powiązanych jako hiperłącza przy tekście w Gazecie Wyborczej – warto poczytać, posłuchać, pooglądać).

- opinie polskich językoznawców, autorytetów z Poradni Językowej, np.:

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

<http://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/rasa-i-Murzyn;9470.html>

- prowokację pisarza i dziennikarza kenijskiego Binyavanga Wainaina:

http://wyborcza.pl/duzyformat/1,136519,15401747,Afryka_dzika_Polecamy_dokument.html

Poszukajcie w Internecie (podręczniki edukacyjne, fora internetowe, artykuły specjalistyczne) głosów w tej dyskusji: używać czy nie używać słowa Murzyn, obraźliwe czy nie obraźliwe? Szkodliwe społecznie czy nie szkodliwe itp.?

Czym się różnią poszczególne opinie, a w czym są podobne? Jakich argumentów używają autorzy i autorki poruszający temat rasizmu/ etnocentryzmu w języku? Na czym opierają swoje wypowiedzi? Co jest Tobie/ Wam bliższe? Czy jesteście za używaniem słowa Murzyn czy byście byli za zmniejszaniem jego roli w polskim języku, usuwaniem go z codziennego języka, z publicznych wypowiedzi? Używacie go czy nie? Czy wysłalibyście pismo z uwagami nt. użycia słowa Murzyn do poczytnej gazety, portalu internetowego, dziennikarza telewizyjnego itp.?

Podobne dyskusje toczą się na temat:

Cyganie czy / i Romowie?

Eskimosi czy / i Innuici?

[Lapończycy czy Samowie?](#)

Znacie te określenia? Które z nich? Znacie dyskusje na temat ich użycia? Poszukajcie w Internecie w podobnych do wskazanych powyżej miejsc. Zastanówcie się nad swoim stanowiskiem w tej sprawie.

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Zadanie 9: A co sądzicie o języku wrażliwym na płeć, tzw. języku genderowym?

W tym temacie trwa od lat dyskusja nad końcówkami żeńskimi w języku polskim. Szczególnie nasiliła się ona w kontekście zawodów. Zastanówcie się nad argumentami za i przeciw używaniu żeńskich końcówek/ form, np. przy określeniu zawodów, funkcji, stanowisk. Jak mówicie o sobie: uczennica czy uczeń? Jak mówią Wasze koleżanki i koledzy, grono nauczycielskie? Jak nauczyciele i nauczycielki mówią o samych sobie? Zróbcie głosowanie w swoim gronie i / lub sondę szkolną kto za a kto przeciw żeńskim i męskim końcówkom w nazwach.

Więcej informacji na ten temat znajdziecie znowu:

- w publikacjach osób związanych z edukacją genderową/antydiskryminacyjną/równościową – sprawdźcie czy jakiś rozdział z tej publikacji Was zainteresuje:

Małocha-Krupa Agnieszka, Hołojda Katarzyna, Krysiak Patrycja, Pietrzak Wiktor,
Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2013.

<http://www.ifp.uni.wroc.pl/publikacja/8405,rownosciowy-savoir-vivre-w-tekstach-publicznych>

- w Poradni Języka Polskiego, ale też w specjalnie wystosowanym na ten temat Stanowisku Rady Języka Polskiego w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów przyjętym na posiedzeniu plenarnym Rady 19 marca 2012 roku

Źródło: http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1359:stanowisko-rady-jzyka-polskiego-w-sprawie-eskich-form-nazw-zawodow-i-tytuow/ pobrane dn. 12.11.2-13

- przeczytajcie sobie książeczkę dla dzieci i młodzieży Piotra Wawrzeniuka: KOSMONAUTKA <http://www.polawiaczeperel.com.pl/#!seria-pilotka/c1z8q> i posłuchajcie audycji radiowej gdzie autor i wydawczyni książki czyli Piotr Wawrzeniuk i Dominika Żukowska przybliżyli kulisy pracy nad książką: <http://www.polskieradio.pl/10/482/Artykul/1069734,Ksiazkowy-hold-dla-pracujacych-mam>

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Czym się różnią ich wypowiedzi, a w czym są podobne? Jakich argumentów używają? Na czym opierają swoje wypowiedzi? Co jest Tobie/ Wam bliższe? Czy jesteście za używaniem języka genderowego (do jakiego stopnia) czy nie? Używacie go czy nie? Czy reagujecie gdy ktoś używa seksistowskiego języka?

Zadanie 10: Analiza stosunku ludzi do języka równościowego.

Jeśli mówicie językiem wrażliwym na płeć to przez najbliższy tydzień notujcie sobie reakcje, komentarze różnych osób na Wasze sformułowania, język. Jeśli nie mówiliście tak do tej pory to postarajcie się przez najbliższy tydzień mówić „genderowym językiem” i sprawdźcie jak Wam z tym, jak inni na to reagują. Zastanówcie się co stoi za tymi reakcjami, czemu tak a nie inaczej reagują. Spróbujcie następnie Wasze sprawozdanie w kursie e-learningowym napisać językiem wrażliwym na płeć.

A może interesuje Was zupełnie inna cecha/ przesłanka i chcecie poeksperymentować z językiem dotyczącym osób homoseksualnych, z niepełnosprawnością, starszych, młodszych, z miast czy ze wsi, słuchających takiej czy innej muzyki, lub jakichkolwiek innych interesujących Was grup społecznych. Do dzieła! Przyglądajcie się językowi i jak wy i inni ludzie go używacie. Możecie poszukać materiałów na temat innych grup społecznych, porozmawiać o grupach społecznych i ich opisie w języku / przez język. Poszukajcie grup istotnych z punktu widzenia Waszej szkoły, Waszego środowiska i zróbcie podobne ćwiczenia do analizy języka (nie)wrażliwego na płeć lub etniczność.

Zadanie 11: Reagowanie na przejawy nierówności w języku niewerbalnym (symbolach).

Wyobraź sobie, że byłeś(aś) ostatnio na stacji benzynowej, w centrum handlowym, w jakimś barze czy restauracji, które to miejsce zostało pięknie odremontowane i odświeżone. Dołożono wszelkich starań by było nie tylko estetyczne, ale również wygodne i dostosowane do potrzeb różnych grup społecznych. Większość pomieszczeń oznakowano nie tylko napisami, ale również piktogramami by łatwiej było się zorientować w przestrzeni osobom nie znającym języka polskiego. Na drzwiach jednej z toalet zamieszczono tabliczkę:

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Czy w tym komunikacie dochodzi do nierównego traktowania lub dyskryminacji kogoś (kogo)? Dlaczego tak lub nie? Czy coś (co) zrobiłbyś/-abyś w takiej sytuacji? Jak można zareagować w tej sytuacji? Podpowiedz wobec kogo, do kogo, w jaki sposób można się zwrócić?

Zadanie 12: Gotowość na używanie języka równościowego

Jeśli pracujesz w grupie to poproś wszystkie osoby by wstały i ustawiły się na równej linii (wyobrażonej lub narysowanej kredą na podłodze). Na jednym końcu linii postaw/położ kartkę ze stwierdzeniem: „tak, jestem w 100 procentach przekonana(y) do używania języka równościowego i poniosę różne tego konsekwencje”, po drugiej stronie linii postaw/ położ kartkę z hasłem: „nie, jestem zupełnie nie przekonany(a) do używania języka równościowego i poniosę różne tego konsekwencje” – niech każda osoba stanie na linii w miejscu określającym jej stosunek do języka równościowego, na obszarze między 100-procentowym „tak” i 100-procentowym „nie” dla języka równościowego. Niech każda osoba ze swojego miejsca na linii powie swoje argumenty, przemyślenia i nazwie konsekwencje swojego wyboru. Na koniec sprawdźcie czy ktoś po wysłuchaniu wszystkich osób chciałby zmienić miejsce/ zmienić zdanie.

UWAGA: Ważne w tym zadaniu jest to by każdy(a) powiedział(a) swoje zdanie, bez oceniania przez innych, bez odnoszenia się do siebie nawzajem, bez dyskusowania i spierania się. Niech każdy ma prawo do swojego miejsca na linii – swojej decyzji i argumentów za nią stojących. Jak mogliście przeczytać w poprzednich ćwiczeniach – spory na te tematy trwają w dyskusjach publicznych, wśród osób zajmujących się nauką, mediami, literaturą, działalnością społeczną, antydyskryminacyjną i innych.

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Jeśli robisz to zadanie indywidualnie to narysuj na kartce linię z takimi samymi zdaniami na jej krańcach jak zaproponowane w tym ćwiczeniu. Narysuj siebie na tej linii i wypisz wszystkie argumenty jakie decydują o tym, że właśnie tam stoisz na linii i masz taki a nie inny stosunek do języka równościowego. Podobnie jak w ćwiczeniu grupowym – masz prawo do swojego miejsca na linii – nie musisz się sam(a) oceniać, możesz być ze sobą całkowicie szczerą. Możesz być za lub przeciw lub w każdym miejscu pomiędzy.

POLECANA LITERATURA DODATKOWA:

- Branka Maja, Cieślukowska Dominika (red.), **Edukacja Antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski**, wyd. Stowarzyszenie Willa Decjusza, Kraków 2010, str. 93-107.
<http://rownosc.info/rownosc.php/main/show/attachment/31>
- Diouf Mamadou, Igiehon Anthony, Karamalla Nagmeldin, Rasolomampionona Desire, Średziński Paweł, Jak mówić i pisać o Afryce, Fundacja „Afryka Inaczej”, Warszawa 2011
http://www.bezuprzedzen.org/doc/poradnik_Jak_pisac_o_Afryce.pdf
- Karwatowska Małgorzata, Szpyra-Kozłowska Joanna, **Lingwistyka płci. Ona i on w języku polskim**, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2005.
<http://rownosc.info/rownosc.php/main/show/attachment/765>
- Maciejewska Beata, **Jak pisać i mówić o dyskryminacji. Poradnik dla mediów**. Stowarzyszenie Inicjatyw Niezależnych „Mikuszewo”. Mikuszewo 2007.
http://www.bezuprzedzen.org/doc/jak_pisac_mowic_o_dyskryminacji_poradnik_media.pdf
- Małocha-Krupa Agnieszka, Hołojda Katarzyna, Krysiak Patrycja, Pietrzak Wiktor, **Równościowy savoir-vivre w tekstach publicznych**, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2013.

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

<http://www.ifp.uni.wroc.pl/publikacja/8405,rownosciowy-savoir-vivre-w-tekstach-publicznych>

Projekt "Nienawiść - jestem przeciw" realizowany jest przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Europejskim Centrum Wergelanda w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

